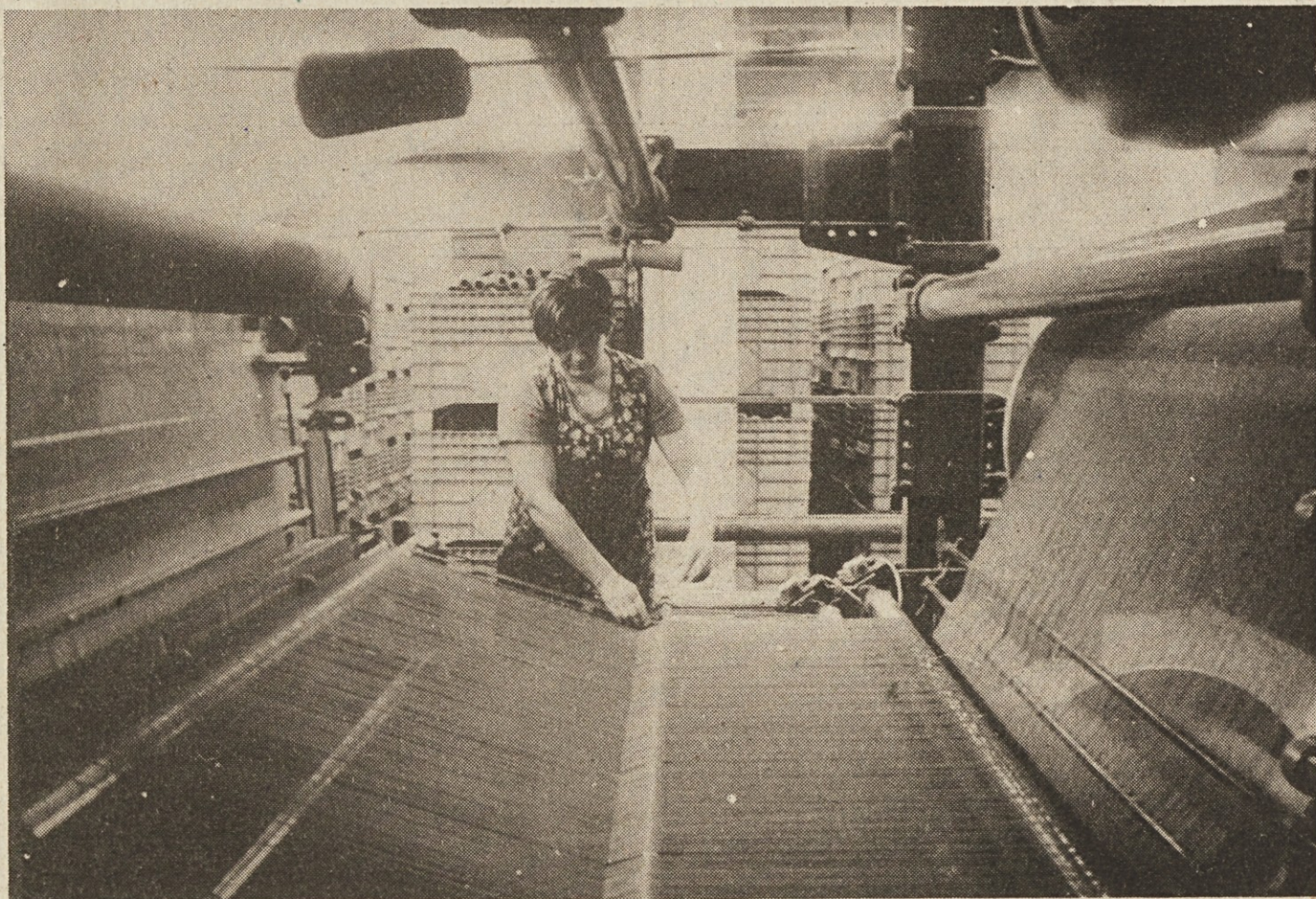

SINDIKALNI POROČEVALEC

PRILOGA DELAVSKE ENOTNOSTI

10. 2. 1983 — št. 3

Iz vsebine:

- Dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1983
- Stališča o pravni pomoči ter načinu organiziranja pravnih služb pri občinskih svetih ZSS
- Programska usmeritev družbenih pravobranilcev samoupravljanja SR Slovenije v letu 1983
- Razpis — za podelitev znakov ZSS v letu 1983 in za podelitev prvomajske listine ZSJ v letu 1983

Sindikalni poročevalce je uredil Peter Štefanič. Tehnični urednik Franc Mulec.

Dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1983

Dogovor so 27. januarja 1983 podpisali izvršni svet skupščine SR Slovenije, izvršni sveti mest in občin, gospodarska zbornica Slovenije, služba družbenega knjigovodstva v Sloveniji in republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

Dogovor ne zavezuje neposredno delavcev v samoupravnih organizacijah in skupnostih, ampak le njegove podpisnike oziroma udeležence. V sindikatih se moramo zato zavzemati, da bodo delavci v svojih načrtih za leto 1983 konkretizirali usmeritve iz resolucije ter razporejanja dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, ki je opredeljena z dogovorom.

Politika razporejanja dohodka in oblikovanja sredstev za osebne dohodke ter skupno porabo ni določena s tem dogovorom, ampak že z resolucijo. Dogovor daje le podrobnejše usmeritve.

Resolucija o politiki družbenogospodarskega razvoja v letošnjem letu v naši republiki tako določa politiko razporejanja dohodka:

- rast sredstev za osebne dohodke bo za 35 % počasnejša od dohodka in bo odvisna od doseženih in izkazanih delovnih rezultatov,

- s politiko delitve sredstev za osebne dohodke bodo delavci v OZD zmanjševali razlike v osebnih dohodkih v okviru dejavnosti in med dejavnostmi, ki ne temelje na razlikah v storilnosti in rezultatih dela,

- raven in rast osebnih dohodkov OZD v gospodarstvu se bosta razlikovali glede na rast proizvodnje in delovne storilnosti, izvoza na konvertibilno območje, zmanjšanje stroškov poslovanja in boljšega izkoriščanja poslovnih sredstev. OZD bodo pri opredeljevanju zahtevnosti del in nalog uveljavile načelo, da mora imeti večjo težo proizvodno delo, delo v težjih razmerah in kreativno delo.

Tako sestavljena politika v resoluciji je obdelana tako, da dogovor jasno določa, da je doseganje boljših rezultatov dela in gospodarjenja v OZD potrebno najprej izkazati s kazalci, ki morajo biti opredeljeni v planskih in drugih samoupravnih

splošnih aktih OZD, kot veleva dogovor. To pomeni, da letošnji dogovor ne dovoljuje več avtomatičnega povečevanja sredstev za osebne dohodke po nominalni rasti dohodka, ampak šele po doseženih in izkazanih rezultatih dela in poslovanja:

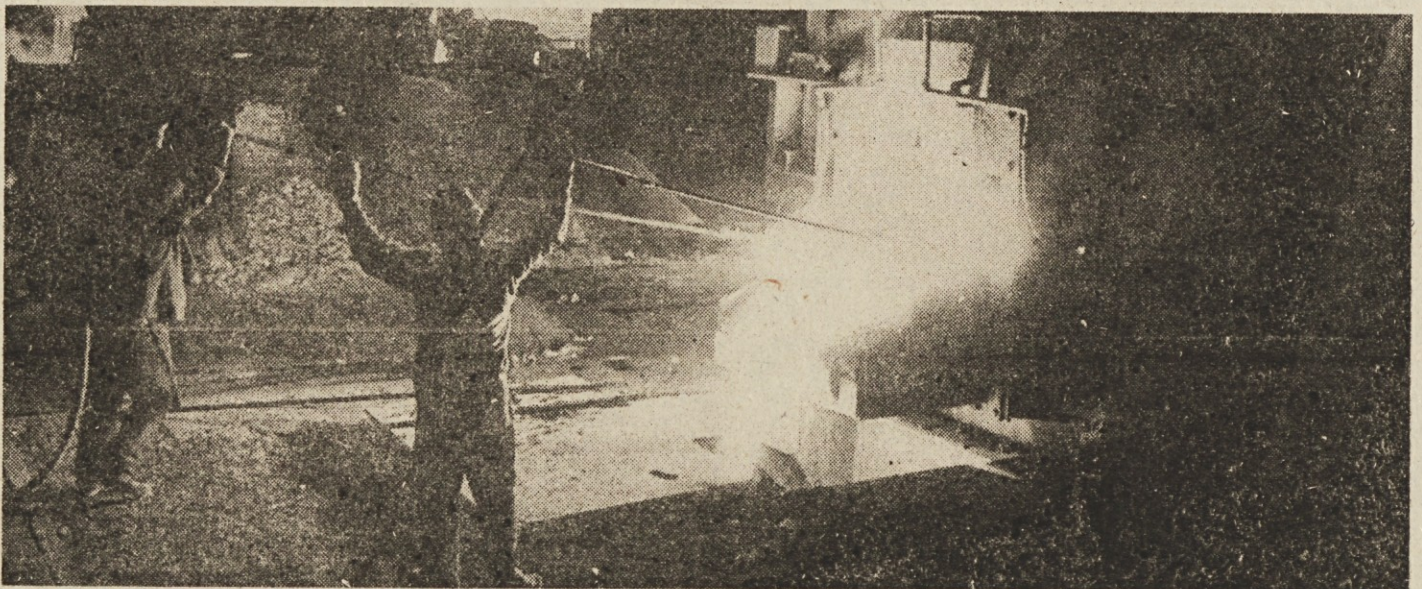
- izvoz na konvertibilno območje,
- produktivnost dela,
- gospodarnost (ekonomičnost) dela,
- donosnost dela (rentabilnost).

Možna rast sredstev za osebne dohodke po kazalcih izvoza ni omejena z globalno omejitvijo rasti sredstev za osebne dohodke (35 % za rastjo dohodka), ampak le z rastjo čistega dohodka. Na ta način želimo v večji meri omogočiti delavcem tistih OZD, ki izvažajo na konvertibilno območje, hitrejšo rast sredstev za osebne dohodke od drugih.

Da bi vsaj do neke mere uskladili pričakovane vplive tako ostro zastavljene politike razporejanja dohodka v letošnjem letu in ker osebni dohodek zlasti slabše nagrajevanih delavcev opozarja na nujen socialni vidik, je v dogovoru dopolnilno merilo, ki omogoča rast sredstev za osebne dohodke tudi v določenem razmerju do rasti dohodka v posamezni OZD.

Delavci v negospodarstvu lahko povečujejo sredstva za osebne dohodke do stopnje rasti sredstev osebnih dohodkov v gospodarstvu, s tem da morajo upoštevati, da imajo letos v okviru sprejete politike pri razporejanju dohodka prednost delavci na proizvodnih delovnih mestih, delavci, ki delajo v težjih razmerah, in delavci, ki opravljajo kreativna strokovna dela.

Naloga vseh organizacij in organov sindikata je zavzemati se, da bodo delavci usmeritve iz dogovora upoštevali v svojih planskih aktih. To nalogo pa moramo opraviti tako, da bodo uresničena naša temeljna stališča. Zato mora vsaka osnovna organizacija sindikata zahtevati od poslovnih in strokovnih delavcev proučitev povprečne ravni osebnih dohodkov in osebnih dohodkov za posamezna dela in naloge v primerjavi s sorodnimi OZD v občini, panogi ob istočasni primerjavi rezultatov poslovanja. Le na tej podlagi bodo lahko delavci s svojimi načrti opredelili usmeritve in dogovore glede uveljavljanja družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1983.

Na podlagi 579. člena zakona o združenem delu (Uradni list SFRJ, št. 53/76) in usmeritev 5. točke resolucije o politiki družbenogospodarskega razvoja SR Slovenije v 1983. letu (Uradni list SRS, št. 45/82) sklenejo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, Izvršni svet Skupščine mesta Ljubljane, Izvršni svet Skupščine mesta Maribor, Izvršni svet Skupščine obalne skupnosti in izvršni sveti občinskih skupščin v SR Sloveniji, Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije in Služba družbenega knjigovodstva v SR Sloveniji

Dogovor

o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v 1983. letu

I. Splošne določbe

1. člen

Z namenom, da uresničijo usmeritve, sprejete za razporejanje dohodka in oblikovanje sredstev za bruto osebne dohodke ter skupno porabo delavcev v organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih v resoluciji o politiki družbenogospodarskega razvoja SR Slovenije v 1983. letu, ter uskladijo svojo aktivnost, določajo s tem dogovorom Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, Izvršni svet Skupščine mesta Ljubljane, Izvršni svet Skupščine mesta Maribor, Izvršni svet Skupščine obalne skupnosti in izvršni sveti občinskih skupščin v SR Sloveniji, Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije in Služba družbenega knjigovodstva v SR Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: udeleženci dogovora) svoje obveznosti in naloge pri uresničevanju politike družbenogospodarskega razvoja v 1983. letu.

2. člen

Udeleženci dogovora se bodo zavzemali, da bodo delavci dosledno samoupravno uresničevali v tem dogovoru podrobneje oblikovane usmeritve, ki zahtevajo, da so v planskih aktih za 1983. leto določene osnove in razmerja za oblikovanje sredstev za osebne dohodke odvisne od doseženih in boljših delovnih in poslovnih rezultatov ter dosežene rasti dohodka.

Dohodek, ki se ne poveča zaradi boljših delovnih in poslovnih rezultatov, ne more biti osnova za povečanje osebnih dohodkov.

Delavci v temeljnih organizacijah, ki v svojih samoupravnih splošnih

aktih ter v letnem planu oziroma programu nimajo določenih osnov in meril, po katerih bodo spremljali uresničevanje v planih določenih delovnih in poslovnih rezultatov, ne morejo načrtovati povečanja sredstev za osebne dohodke.

Osnova za načrtovanje rasti sredstev za osebne dohodke za 1983. leto so razporejena sredstva za osebne dohodke za 1982. leto. Ob morebitni kršitvi določil dogovora za 1982. leto se mora osnova zmanjšati za znesek kršitve.

3. člen

Udeleženci dogovora se bodo zavzemali, da bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela sprejeli tudi s tem dogovorom usklajene planske akte za 1983. leto. V planskih aktih bodo razmerja določili tako, da bo planirano razmerje med sredstvi za osebne dohodke in skupno porabo ter sredstvi za razširitev in izboljšanje materialne osnove dela ter za rezerve usklajeno z resolucijskimi usmeritvami in po tem dogovoru.

Temeljne organizacije združenega dela lahko načrtujejo in usklajujejo v delovni organizaciji oziroma sestavljeni organizaciji združenega dela razmerja za razporejanje dohodka v skladu z resolucijskimi usmeritvami in po tem dogovoru ter v skladu s planom izvoza, usklajenim v SISEOT. V teh primerih bodo pri ugotavljanju skladnosti načrtovanja rasti sredstev za osebne dohodke z usmeritvami tega dogovora in pri ugotavljanju uresničevanja teh načrtov upoštevali plane delovnih organizacij in sestavljenih organizacij združenega dela.

II. Usmeritve za razporejanje dohodka in oblikovanje sredstev za osebne dohodke v materialni proizvodnji

4. člen

Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela (v nadaljevanju: v temeljnih organizacijah) naj ob sprejemanju svojih planskih aktov za 1983. leto upoštevajo resolucijsko usmeritev, da sredstva za osebne dohodke rastejo v globalu za 35 % počasneje od nominalne rasti dohodka, tako da predvidijo povečanje sredstev za osebne dohodke le, če načrtujejo boljše delovne in poslovne rezultate kot v preteklem letu. Ti so doseženi, če se poveča delovna storilnost, izvoz na konvertibilno tržišče, znižajo stroški poslovanja, učinkoviteje uporabljajo poslovna sredstva in se poveča ustvarjeni dohodek.

Povečanje dohodka, ki ne izhaja iz realnih rezultatov v proizvodnji, ampak je izključno posledica višjih cen oziroma prevrednotenja zalog, ne sme biti osnova za nominalno povečanje osebnih dohodkov.

Če so delavci v temeljni organizaciji kljub boljšim poslovnim rezultatom namenili manjši delež sredstev za osebne dohodke v dohodku kot podskupina dejavnosti, v kateri je temeljna organizacija, in če so hitreje povečevali sredstva za razširitev materialne osnove kot sredstva za osebne dohodke, lahko načrtujejo povečanje sredstev za osebne dohodke.

Delavci naj pri določanju medsebojne odvisnosti teh usmeritev in kazalnikov iz 6. člena upoštevajo značilnosti dejavnosti in pomembnost posameznih osnov in meril za razporejanje dohodka, tako da bo njihova uporaba v danih razmerah pridobivanja dohodka spodbujala delavce k boljšemu delu in gospodarjenju ter s tem k povečanju dohodka in k rasti sredstev za razširitev materialne osnove dela.

Udeleženci dogovora si bodo prizadevali, da bodo delavci v organizacijah združenega dela uresničevali te usmeritve tako, da bodo pri načrtovanju dohodka v 1983. letu upoštevali opredeljene in izbrane kakovostne in količinske kazalnike in usmeritve v 6., 7. in 8. členu, in sicer v njihovi medsebojni povezanosti, vendar le v okviru načrtovanega dohodka.

5. člen

Udeleženci se bodo zavzemali, da bodo delavci razporejali dohodek in oblikovali sredstva za osebne dohodke skladno s svojimi planskimi akti, z doseženimi rezultati ter z usmeritvami tega dogovora.

Delavci v temeljnih organizacijah bodo v 1983. letu odločali o povečanju osebnih dohodkov po merilih svojih samoupravnih splošnih aktov šele takrat, ko bodo ugotovili, da so dosegli boljše delovne in poslovne rezultate.

6. člen

Udeleženci dogovora se bodo zavzemali, da bodo delavci v temeljnih organizacijah usmeritve 3., 4. in 5. člena izvajali tako, da bodo rezultate dela in poslovanja planirali, ugotavljali ter stimulirali po kazalnikih, ki so jih opredelili v svojih planskih ali drugih samoupravnih splošnih aktih.

1. Po kazalniku za fizično proizvodnost dela lahko za vsak odstotek povečanja priznajo povečanje sredstev za osebne dohodke za največ 1 odstotno točko.

2. Po kazalniku za gospodarnost (ekonomičnost) poslovanja lahko za vsak odstotek povečanja priznajo povečanje sredstev za osebne dohodke za največ 1 odstotno točko.

3. Po kazalniku za donosnost (rentabilnost) uporabljenih poslovnih sredstev lahko za vsak odstotek povečanja priznajo povečanje sredstev za osebne dohodke za največ 1 odstotno točko.

4. Po kazalniku za pospeševanje konvertibilnega deviznega priliva se lahko povečajo sredstva za osebne dohodke:

a) za vsak odstotek deleža konvertibilnega deviznega priliva v celotnem prihodu se sredstva za osebne dohodke lahko povečajo za največ 0,20 odstotne točke. Tako ugotovljeno višino spodbude organizacije povečajo oziroma zmanjšajo skladno s presežanjem ali nedosežanjem v SISEOT usklajenega plana konvertibilnega deviznega priliva.

Te spodbude ne morejo uveljaviti tiste organizacije združenega dela, kjer je delež konvertibilnih deviznih prilivov v celotnem prihodu

— manjši od 3 %

— in tiste, ki imajo ta delež manjši od 20 % ter istočasno ne dosegajo niti 75 % v SISEOT usklajenega plana konvertibilnega deviznega priliva;

b) če organizacija združenega dela doseže boljše pokritje med konvertibilnimi deviznimi prilivi in odlivi, kot je to sprejeto v usklajenem planu SISEOT, se za vsak odstotek izboljšanja tega pokritja povečajo dogovorjena sredstva za osebne dohodke lahko za največ 0,1 odstotne točke. Tega povečanja ne morejo uporabiti tiste organizacije združenega dela, ki ne dosegajo niti 60 % pokritja konvertibilnega odliva s sredstvi konvertibilnih prilivov in niti 10 % udeležbe konvertibilnih deviznih prilivov v celotnem prihodu.

V primeru, da plani organizacij združenega dela v SISEOT niso usklajeni, delavci organizacij združenega dela upoštevajo dogovorjene stopnje rasti po posameznih enotah dejavnosti, sprejete v SISEOT.

5. Dodatno k odstotnim točkam po kazalnikih od 1 do 4 lahko upoštevajo delavci v organizacijah združenega dela kot osnovo za povečanje sredstev za osebne dohodke 20 % dosežene stopnje rasti dohodka.

Delavci naj ugotovljene dosežene rezultate v letu 1982, izražene s kazalniki po tem členu, kakor tudi z drugimi kazalniki uspešnosti poslovanja, ki bodo opredeljeni v samoupravnih spo-

razumih posameznih dejavnosti, primerjajo s planiranimi kazalniki, nalogami in cilji za leto 1983 ter z rezultati, doseženimi v drugih temeljnih organizacijah v delovni in sestavljeni organizaciji združenega dela oziroma v dejavnosti ali poskupini dejavnosti.

Na podlagi teh kazalnikov delavci odločajo o razporejanju dohodka in oblikovanju sredstev za osebne dohodke s tem, da seštejejo odstotne točke po vseh kazalnikih iz tega člena kot družbeno dogovorjeno osnovo za svoje odločanje o rasti sredstev za osebne dohodke in se upoštevajo skupaj z usmeritvami 7. in 8. člena tega dogovora.

7. člen

Udeleženci dogovora menijo, da delavci v temeljni organizaciji, v kateri je znašal dohodek na delavca in dohodek na povprečno uporabljena poslovna sredstva v prvih devetih mesecih 1982. leta več kot v podskupini, ki ji pripada organizacija po svoji dejavnosti, delež sredstev za osebne dohodke v dohodku pa je bil vsaj 5 odstotkov nižji, kot je bil v podskupini, lahko povečajo na tej osnovi sredstva za osebne dohodke za največ 2 odstotni točki.

Če pa delavci v temeljni organizaciji ugotovijo, da so dosegli v prvih devetih mesecih 1982. leta nižji dohodek na delavca in tudi nižji dohodek na povprečno uporabljena poslovna sredstva kot podskupina dejavnosti in večji delež sredstev za osebne dohodke v dohodku, morajo to upoštevati pri načrtovanju rasti sredstev za osebne dohodke in sicer tako, da določijo nižje stopnje rasti, kot izhajajo iz 6. člena, če pa hkrati presegajo z osebnimi dohodki na delavca za več kot 10 % povprečne podskupine, ne morejo povečati sredstev za osebne dohodke.

8. člen

Udeleženci si bodo prizadevali, da bodo delavci upoštevali 35 % globalno zaostajanje rasti razporejenih sredstev za osebne dohodke za rastjo dohodka s tem, da bodo ob predhodnem doseganju delovnih in poslovnih rezultatov iz 6. člena in usmeritev iz 7. člena:

— pri rasti dohodka od 10 % povečali sredstva za osebne dohodke za največ 6,5 %;

— pri rasti dohodka nad 10 % do 40 % povečali sredstva za osebne dohodke po za 35 % manjši stopnji rasti od stopnje rasti dohodka in

— pri rasti dohodka nad 40 % povečali sredstva za osebne dohodke za največ 26 %.

Pri odločanju o rasti sredstev za osebne dohodke po prvem odstavku tega člena naj delavci v temeljnih organizacijah združenega dela zagotovijo, da bodo pri razporejanju čistega dohodka povečali delež sredstev za razširitev materialne osnove dela in rezerve.

Ne glede na usmeritve prvega in drugega odstavka lahko delavci v organizacijah združenega dela pri rasti sredstev za osebne dohodke upoštevajo spodbude za konvertibilni izvoz iz 4. točke 6. člena dogovora do stopnje rasti čistega dohodka.

9. člen

Udeleženci si bodo prizadevali, da bodo organizacije združenega dela, ki poslujejo z izgubo, usklajevale akon-tacije osebnih dohodkov na ravni, ki jo določa zakon. Udeleženci dogovora se bodo zavzemali, da skupščina družbenopolitične skupnosti oziroma od nje pooblaščen organ dovoli izplačevanje višjih osebnih dohodkov od v zakonu določenih le ob pogoju poglobljene ocene gospodarjenja teh organizacij v zboru združenega dela.

10. člen

Za temeljne organizacije materialne proizvodnje, kjer se del sredstev za enostavno ali za razširjeno reprodukcijo združuje na podlagi samoupravnih sporazumov o temeljnih planov ali na podlagi zakonov, se izvajalci in uporabniki v samoupravni interesni skupnosti dogovorijo o uporabi usmeritev 6., 7. in 8. člena tega dogovora pri določitvi osnov in meril za razporejanje dohodka oziroma za oblikovanje sredstev za osebne dohodke in skupno porabo) v organizacijah združenega dela izvajalcev.

Delavci v temeljnih organizacijah energetike in železniškega gospodarstva določajo taka razmerja pri razporejanju dohodka, da njihova sredstva za osebne dohodke naraščajo največ do rasti sredstev za osebne dohodke delavcev v gospodarstvu SR Slovenije, če dosegajo načrtovane oziroma v samoupravni interesni skupnosti dogovorjene delovne rezultate.

Delavci v temeljnih organizacijah drugih samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje določajo taka razmerja pri razporejanju dohodka, da njihova sredstva za osebne dohodke naraščajo največ do rasti sredstev za osebne dohodke delavcev v gospodarstvu občine, v posebnih družbenopolitičnih skupnostih ali dru-

gih oblikah medobčinskega sodelovanja, če so organizirani tako, da opravljajo dela in naloge za združeno delo in občane več družbenopolitičnih skupnosti, pa največ do rasti osebnih dohodkov v gospodarstvu teh družbenopolitičnih skupnosti, če dosegajo načrtovane oziroma v samoupravni interesni skupnosti dogovorjene delovne rezultate.

III. Usmeritve za razporejanje dohodka in oblikovanje sredstev za osebne dohodke v organizacijah in skupnostih izven materialne proizvodnje

11. člen

Delavci v delovnih skupnostih, temeljnih organizacijah skupnega pomena, v delovnih organizacijah skupnega pomena ter delovnih skupnostih internih bank, ki ustvarjajo dohodek s svobodno menjavo dela z delavci v temeljnih organizacijah, za katere opravljajo storitve, v svojih letnih planskih aktih v soglasju z delavci v temeljnih organizacijah zagotovijo, da bosta njihov dohodek in s tem sredstva za osebne dohodke odvisna od izpolnjevanja dogovorjenega programa dela ter njihovega prispevka k ustvarjanju dohodka temeljnih organizacij.

Delavci v temeljni organizaciji bodo proučili, analizirali in dopolnili osnove in merila svobodne menjave dela z delovnimi skupnostmi v tistih primerih, ko so delovne skupnosti v 1982. letu dosegle hitrejšo rast dohodka, kot so jo dosegli delavci v temeljnih organizacijah, za katere opravljajo dela in naloge.

Delavci v organizacijah združenega dela iz prvega odstavka tega člena, v katerih odnosi pridobivanja dohodka med temeljnimi organizacijami združenega dela in delovnimi skupnostmi skupnih služb niso urejeni v skladu z zakonom o združenem delu, ne morejo povečati sredstev za osebne dohodke.

Organizacijam iz prvega odstavka tega člena, ki opravljajo dela in naloge za temeljne organizacije, ki izkazujejo izgubo v poslovanju, se povečuje oziroma zmanjšuje dohodek, v tem okviru pa sredstva za osebne dohodke v sorazmerju z doseženimi rezultati gospodarjenja v temeljnih organizacijah združenega dela, za katere opravljajo dela in naloge.

12. člen

Uporabniki in izvajalci se bodo v samoupravnih interesnih skupnostih

družbenih dejavnosti na republiški ravni sporazumeli, da sredstva za osebne dohodke izvajalcev ob predvidenem obsegu dejavnosti ne bodo rastle hitreje kot sredstva za osebne dohodke v gospodarstvu.

V skladu s to usmeritvijo naj se uporabniki in izvajalci v samoupravni interesni skupnosti dogovorijo za merila pri oblikovanju sredstev za osebne dohodke v temeljnih organizacijah izvajalcev; ta merila vsebujejo elemente za ugotavljanje kakovosti in količine dela in nalog. Povečevanje sredstev za osebne dohodke v posamezni temeljni organizaciji je v skladu s temi merili lahko različno.

13. člen

Uporabniki in izvajalci bodo upoštevali selektivne usmeritve za določanje rasti osebnih dohodkov v občinski resoluciji za posamezne družbene dejavnosti, ki v globalu v masi sredstev za osebne dohodke za občino ne smejo presegati predvidene rasti sredstev za osebne dohodke v gospodarstvu občine. V samoupravnih interesnih skupnostih družbenih dejavnosti na občinski ravni bodo v svojih samoupravnih sporazumih določili sredstva za osebne dohodke izvajalcev tako, da ob predvidenem obsegu dejavnosti ne bodo rasla hitreje kot sredstva za osebne dohodke v gospodarstvu, če občinska resolucija glede na spremenjeni delovni program v posamezni dejavnosti ne določa drugače. Pri določanju različne rasti bodo v občinah upoštevali, v katerih družbenih dejavnostih osebni dohodki najbolj zaostajajo.

14. člen

Udeleženci dogovora se bodo zavzemali, da bodo delavci v organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti v skladu z resolucijskimi usmeritvami v svojih planskih aktih za 1983. leto zagotovili, da se bodo sredstva za osebne dohodke v 1983. letu v posamezni temeljni organizaciji družbenih dejavnosti povečevala v skladu s sprejetimi merili iz 12. oziroma 13. člena tega dogovora oziroma usklajeno z naraščanjem sredstev za osebne dohodke delavcev v gospodarstvu v ustrezni družbenopolitični skupnosti. Osebni dohodki na zaposlenega pri tem ne morejo rasti hitreje kot osebni dohodki na zaposlenega v gospodarstvu. Pri tem lahko delavci v tistih temeljnih organizacijah, ki pridobivajo večino celotnega prihodka z neposredno svobodno menjavo dela, uporabljajo za presojo učinkovosti in uspešnosti svo-

jega dela tudi kazalnike iz 5., 6., 7. in 8. člena tega dogovora.

Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti, ki so organizirane tako, da opravljajo dela in naloge za združeno delo in občane v več družbenopolitičnih skupnostih, usklajujejo rast sredstev za osebne dohodke oziroma rast povprečnih osebnih dohodkov na delavca do rasti sredstev za osebne dohodke oziroma povprečnih osebnih dohodkov v gospodarstvu teh družbenopolitičnih skupnosti.

15. člen

Delavci v delovnih skupnostih bank in drugih finančnih organizacijah, samoupravnih interesnih skupnostih, gospodarskih zbornicah in splošnih združenjih in v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih in v delovnih skupnostih organov družbenopolitičnih skupnosti, državnih organov, organov družbene skupnosti, delovnih skupnostih družbenopolitičnih organizacij, družbenih organizacij, društev in službe družbenega knjigovodstva naj v skladu z usmeritvami resolucije za 1983. leto in tega dogovora v svojih planskih aktih za 1983. leto ter pri razporejanju dohodka med letom sporazumno z uporabniki zagotovijo, da bo rast sredstev za osebne dohodke usklajena z rastjo sredstev za osebne dohodke delavcev v gospodarstvu v ustrezni družbenopolitični skupnosti s tem, da se v okviru tako povečanih sredstev zagotovi boljše vrednotenje kreativno strokovnega dela.

Delavci v delovnih skupnostih iz prvega odstavka tega člena, ki so organizirani tako, da opravljajo dela in naloge za družbeno delo in občane v več družbenopolitičnih skupnostih, usklajujejo rast sredstev za osebne dohodke z rastjo sredstev za osebne dohodke v gospodarstvu v teh družbenopolitičnih skupnostih.

Delovne skupnosti iz prvega odstavka tega člena, ki pridobivajo celotni prihodek oziroma dohodek odvisno od obsega in kakovosti opravljenih del na podlagi meril, določenih z akti o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih z uporabniki njihovih storitev, lahko smiselno uporabijo določila prvega odstavka 11. člena tega dogovora, tako da bodo sredstva za njihove osebne dohodke rasla v skladu z osnovami in merili, določenimi v teh aktih.

V proračunu družbenopolitične skupnosti se lahko v okviru globalnega

povečanja določi za posamezne delovne skupnosti različno povečanje sredstev za osebne dohodke.

16. člen

Občinski izvršni sveti in izvršni sveti posebnih družbenopolitičnih skupnosti objavljajo podatke in ocene o rasti sredstev za osebne dohodke v gospodarstvu družbenopolitičnih skupnosti do konca meseca maja, avgusta in do konca novembra 1983, celoletno dinamiko po zaključnem računu, ki je osnova za letno poračunavanje, pa ugotovijo do konca marca 1984. Delavci iz 14. in 15. člena tega dogovora lahko povečajo osebne dohodke šele po objavi podatkov o rasti sredstev za osebne dohodke v gospodarstvu.

IV. Skupne določbe

17. člen

Udeleženci dogovora bodo vztrajali, da bodo delavci v temeljnih organizacijah poračunali preveč razporejena sredstva iz preteklega leta tako, da zmanjšajo akontacije osebnih dohodkov v 1983. letu. Poracunana morajo biti do konca junija 1983 v skladu s sklepom o poračunu preveč razporejenih sredstev za osebne dohodke, ki ga je sprejel samoupravni organ temeljne organizacije, oziroma v skladu z ukrepom družbenega varstva.

Udeleženci dogovora bodo prav tako vztrajali, da delavci v temeljni organizaciji združenega dela ne bodo povečevali akontacij osebnih dohodkov (vrednostna merila: točke, norma, ure ipd.), dokler ne bodo dosegli boljših rezultatov dela in poslovnih učinkov v skladu z usmeritvami tega dogovora.

Organizacija združenega dela in delovna skupnost je dolžna posredovati pristojni Službi družbenega knjigovodstva ob povečanju akontacij sredstev za osebne dohodke (na podlagi večje vrednosti točke, norma ure idr.) kvantificirano obrazložitev osnov, po katerih je bilo opravljeno povečanje osebnih dohodkov ter druge podatke, določene z metodologijo za spremljanje izvajanja tega dogovora.

18. člen

Udeleženci dogovora se bodo zavzemali, da bodo delavci v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih delili osebne dohodke na podlagi osnov in meril, ki zagotavljajo uresničevanje načela delitve po delu ter delitve sredstev za osebne dohodke v

skladu z osebnim prispevkom delavca k povečanim delovnim in poslovnim rezultatom organizacije združenega dela. Pri tem bodo vztrajali, da se ustrezneje vrednotijo prispevki bolj produktivnega in ustvarjalnega dela ter dela v težjih delovnih razmerah.

Zato si bodo udeleženci dogovora, zlasti Zveza sindikatov Slovenije, prizadevali, da bodo delavci v organizacijah združenega dela na podlagi določil zakona o združenem delu ter sprejetih strokovnih podlag dopolnili svoje samoupravne splošne akte o delitvi sredstev za osebne dohodke. S tem bomo tudi hitreje zmanjšali razlike v osebnih dohodkih za enaka ali podobna dela pri doseganju enakih delovnih rezultatov.

Udeleženci dogovora si bodo prizadevali, da bodo delavci v organizacijah združenega dela povečali osebne dohodke le na podlagi ustreznih osnov in meril za ugotavljanje njihovega prispevka k boljšim doseženim delovnim in poslovnim rezultatom.

19. člen

Delavci v materialni proizvodnji, ki so v letih tekočega srednjeročnega plana (v 1981. letu in v 1982. letu) razporedili za osebne dohodke manj, kot bi lahko po svojem samoupravnem splošnem aktu, in manj, kot bi lahko po resolucijskih usmeritvah in po dogovorih, ter dosegajo boljše delovne in poslovne rezultate (po kazalnikih tega dogovora) in imajo nižje osebne dohodke kot podskupina, ki ji po svoji dejavnosti pripadajo, lahko povečajo sredstva za osebne dohodke bolj, kot bi jih lahko z upoštevanjem usmeritev tega dogovora, vendar največ do povprečja osebnih dohodkov podskupine.

Delavci, ki so usklajevali rast razporejenih sredstev za osebne dohodke v letu 1982 z rastjo sredstev za osebne dohodke v gospodarstvu v ustrezni družbenopolitični skupnosti in so opravili s programi predvidena dela, lahko upoštevajo prenizko razporejena sredstva za osebne dohodke v 1982. letu glede na doseženo rast v gospodarstvu te družbenopolitične skupnosti.

Rast osebnih dohodkov po prvem in drugem odstavku tega člena je možno uskladiti šele v II. polletju 1983. leta.

20. člen

Temeljne organizacije, ki so se v 1982. ali 1983. letu na novo konstituirale, ter temeljne organizacije, v katerih so bili v 1982. letu oziroma bodo v

1983. letu zgrajeni novi obrati, ki zahtevajo zaposlitev novih delavcev, ter v prvem letu obratovanja objektivno ne dajejo ustreznega dohodkovnega učinka, opredelijo v svojih planskih aktih, kako bodo uresničile resolucijske usmeritve ne glede na 6., 7. in 8. člen dogovora. Pri tem pa naj upoštevajo dosežene poslovne rezultate ter raven osebnih dohodkov v organizacijah združenega dela, ki opravljajo enako ali podobno dejavnost.

21. člen

Preden se ugotavlja rast razporejenih sredstev za osebne dohodke po usmeritvah tega dogovora, se iz razporejenih sredstev za osebne dohodke v 1982. in 1983. letu odštejejo nadomestila osebnih dohodkov za inovacije, osebni dohodki novo zaposlenih pripravnikov in invalidov ter delavcev, ki so bili po uspešno končani pripravniški dobi razporejeni na dela in naloge, ki ustrezajo njihovi strokovnosti ter sredstva za osebne dohodke za posebne spodbude delavcem, ki za določen čas na podlagi združevanja dela in sredstev opravljajo dela in naloge v organizaciji združenega dela na področju manj razvitih republik in SAP Kosovo.

Organizacije združenega dela, ki pretežno zaposlujejo invalide, ne uporabljajo usmeritev tega dogovora, temveč urejajo rast posebnih dohodkov v soglasju z izvršnim svetom družbenopolitične skupnosti in občinskim svetom zveze sindikatov.

V. Usmeritve razporejanja in izplačevanja sredstev za skupno porabo delavcev

22. člen

Udeleženci se bodo zavzemali, da bodo delavci po zaključnih računih za 1983. leto zagotovili, da bo rast razporejenih sredstev za namene skupne porabe delavcev manjša kot rast sredstev za osebne dohodke.

Sredstva organizacij združenega dela in delovnih skupnosti, razporejena za namene skupne porabe delavcev naj se po zaključnem računu za 1982. leto povečujejo počasneje od rasti dohodka, s tem da smejo znašati največ 13.500 din na zaposlenega delavca. Tako ugotovljeni znesek naj se zmanjša za preveč izplačana sredstva za skupno porabo po merilih dogovora za 1982. leto.

V tako omejenih razporejenih sredstvih za skupno porabo niso upoštevana:

— sredstva za stanovanjsko graditev in z njo povezanih komunalnih objektov in naprav;

— sredstva za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane;

— regres za organizirani obrok prehrane med delom iz sredstev skupne porabe;

— sredstva za financiranje mladinskih delovnih brigad;

— združena sredstva za zagotavljanje organiziranega obroka hrane med delom, izobraževanje, štipendije in regresiranje letnega oddiha ter sredstva za socialno pomoč delavcem z najnižjimi dohodki na družinskega člana, ki se solidarnostno združujejo v delovni organizaciji oziroma sestavljeni organizaciji po merilih samoupravnega sporazuma.

Udeleženci dogovora, zlasti pa sindikati, si bodo prizadevali, da temeljne organizacije v delovni organizaciji oziroma sestavljeni organizaciji združenega dela ali občini oblikujejo ustrezne osnove in merila za združevanje sredstev skupne porabe ter za delitev tako oblikovanih sredstev.

23. člen

V okviru razporejenih sredstev za skupno porabo se najprej zagotovijo sredstva za organizirani obrok delavcev med delom izven materialne proizvodnje največ do 900 din mesečno na delavca (s tem da ta znesek ni višji od zneska, ki ga v organizacijah združenega dela obračunavamo za organizirani obrok delavcev v materialni proizvodnji) in za regres za letni dopust (upoštevaje ustrezno strokovno podlago iz družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo).

V letu 1983 se ukinejo vrednostni boni za nakup živil v trgovini. Na podlagi usmeritev in kriterijev Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za regresiranje prehrane med delom se izjemoma lahko posameznim delavcem izplačuje regres v gotovini.

24. člen

Delavci v temeljnih organizacijah, ki so izplačali v letu 1982 za namene skupne porabe delavcev zneske nad dogovorjenimi, bodo ta izplačila v letu 1983 zmanjšali za 1% za vsakih pet odstotnih točk prekoračitve dogovorjenega povprečja v letu 1982.

Delavci v temeljnih organizacijah, ki so v letu 1982 za namene skupne porabe delavcev izplačali zneske pod povprečno dogovorjenimi, lahko pri

izplačili v letu 1983 za vsakih pet odstotnih točk zaostajanja za dogovorjenim povprečjem povečajo izplačila za en odstotek.

Temeljne organizacije in delovne skupnosti, ki v letu 1982 niso imele sredstev za izplačila za namene skupne porabe delavcev, lahko v letu 1983 izplačajo največ 70% dogovorjenega povprečnega zneska sredstev za namene skupne porabe v gospodarstvu SR Slovenije za leto 1982.

Med omejena izplačila za namene skupne porabe delavcev se štejejo vsi prispevki po samoupravnih sporazumih, sklenjenih do leta 1983 za namene skupne in druge porabe izven temeljne organizacije, če je vir za te prispevke sklad skupne porabe.

Med neomejena izplačana sredstva skupne porabe delavcev štejejo vsa izplačila za namene, navedene v drugem odstavku (razen 5. alineje) 22. člena.

VI. Naloge in obveznosti posameznih udeležencev dogovora

25. člen

Udeleženci dogovora bodo:

— spremljali izpolnjevanje obveznosti organizacij združenega dela, da določijo v svojih planskih aktih za 1983. leto razmerja pri razporejanju dohodka v skladu z resolucijskimi usmeritvami, ter pri tem upoštevajo določila tega dogovora,

— si prizadevali, da bodo organizacije združenega dela pri razporejanju dohodka ravnale v skladu z načeli, po katerih morajo obvezno čim hitreje razširiti materialno osnovo dela in učinkovito izrabiti razpoložljive zmogljivosti (proizvajalne sile),

— redno spremljali uresničevanje predvidenih razmerij pri razporejanju dohodka po resoluciji v organizacijah združenega dela, občinah in republiki in pri tem uporabljali določila tega dogovora,

— s pomočjo določil tega dogovora s svojimi organi in službami družbeno presojali, ali je razporejanje dohodka v organizacijah združenega dela usklajeno z resolucijskimi usmeritvami,

— v skladu z določili zakona o združenem delu predlagali ukrepe za varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine, kadar organizacije združenega dela ne bodo določile razmerij v skladu z resolucijo,

— sproti spremljali ter zlasti ob periodičnih obračunih in ob zaključnem računu za 1983. leto ugotovili, kako se

uresničuje dogovor, in predlagali ustrezne dopolnitve, če bo potrebno,

— sprejeli spremembe in dopolnitve dogovora, če bi se med letom bistveno spremenila gibanja dohodka zaradi odstopanj od resolucijskih usmeritev.

26. člen

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo spremljal, kako se v SR Sloveniji uresničujejo določbe resolucije o politiki družbenogospodarskega razvoja SR Slovenije v 1983. letu pri razporejanju dohodka in oblikovanju sredstev za osebne dohodke in določbe tega dogovora, s tem da bo ugotovil, kako temeljne organizacije materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti v svojih planih uresničujejo sprejeto opredelitev razporejanja dohodka in osebnih dohodkov, in spremljal:

a) uresničevanje načrtovanih razmerij pri razporeditvi dohodka ter izplačevanje sredstev za osebne dohodke in za skupno porabo po periodičnih obračunih,

b) gibanje osebnih dohodkov,

c) uresničevanje predvidenih razmerij pri razporejanju in izplačilih za skupno porabo.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo ob periodičnem obračunu za šest mesecev in ob periodičnem obračunu za devet mesecev 1983 posebej ugotovil, ali so bila taka odstopanja od temeljnih ciljev sprejete družbenoekonomske politike pri razporejanju dohodka ter izplačevanju osebnih dohodkov in sredstev za skupno porabo, da je potrebno sprejeti posebne ukrepe za uresničevanje te politike. Po predhodnem posvetu z drugimi udeleženci tega dogovora bo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predlagal ukrepe za uresničevanje resolucijskih usmeritev.

27. člen

Izvršni sveti občinskih skupščin bodo v soglasju z občinskimi sveti zveze sindikatov vztrajali, da delavci organizacij ob sprejemanju zaključnih računov za leto 1982 uskladijo razmerja v razporeditvi dohodka z razmerji, h katerim jih je zavezovala resolucija o politiki uresničevanja družbenega plana za obdobje od leta 1981 do leta 1985 v letu 1982 in dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1982, ob upoštevanju doseženih delovnih rezultatov vsake temeljne organizacije.

Izvršni sveti občinskih skupščin bodo zahtevali, da delavci tistih organizacij združenega dela, ki bodo po zaključnem računu za leto 1982 razporedili za osebne dohodke in skupno porabo več sredstev, kot bi smeli po usmeritvah resolucije in dogovora, za ta znesek znižajo razporejena sredstva za osebne dohodke kot osnovo za povečanje v letu 1983; za preveč razporejeni znesek v letu 1982 znižajo tudi planirana sredstva za osebne dohodke v letu 1983 tako, da bo dosežen poračun do konca I. polletja.

28. člen

Izvršni sveti skupščin občin bodo prispevali s svojo aktivnostjo, da bodo organizacije združenega dela uskladile svoje planske akte z usmeritvami resolucije in tega dogovora za področje razporejanja dohodka do konca februarja 1983. Če pridobivanje dohodka med letom ni enakomerno, sprejmejo organizacije združenega dela te plane tudi za periodična obdobja.

Če ugotovijo neusklajenost planskih aktov s področja razporejanja dohodka z usmeritvami resolucije in tega dogovora, obvestijo o svojih ugotovitvah prizadete organizacije in občinski svet Zveze sindikatov Slovenije, da mu sporočijo svoje razloge in morebitne predloge.

Če organizacija združenega dela ne upošteva predlogov izvršnega sveta občinske skupščine, poroča izvršni svet o svojih ugotovitvah in o stališčih organizacij združenega dela občinski skupščini.

V poročilu občinski skupščini izvršni svet konkretno navede, v čem obstajajo v planskih aktih organizacij združenega dela neusklajenosti in s katerimi postavkami resolucije ter razloge za te neusklajenosti, ki so bili ugotovljeni po razpravi na seji izvršnega sveta. Posebej navede razloge, s katerimi predstavniki prizadetih organizacij združenega dela utemeljujejo ugotovljene neusklajenosti ter njihova stališča do obveznosti, da morajo v dogovorjenem roku neusklajenosti odpraviti.

Hkrati s poročilom izvršni svet predloži občinski skupščini predloge za ukrepe z namenom, da se odpravijo motnje pri pridobivanju in razporejanju dohodka v teh organizacijah.

29. člen

Izvršni sveti občinskih skupščin spremljajo uresničevanje resolucijskih

usmeritev in tega dogovora v organizacijah združenega dela po dogovorjeni metodologiji, ki jo udeleženci sprejmejo kot prilogo tega dogovora in je njegov sestavni del in sicer ob periodičnih obračunih in zaključnem računu na podlagi podatkov, ki jih bo posredovala Služba družbenega knjigovodstva.

Pri svojih ugotovitvah bodo upoštevali tudi obrazložitve in podatke, ki jim jih bodo obvezno predložile vse organizacije, ki izkazujejo več razporejenih sredstev za osebne dohodke, kot jim to omogočajo usmeritve dogovora.

Izvršni svet skupščine občine presoja skladnost izplačanih in razporejenih osebnih dohodkov s sprejetimi planskimi akti v vseh organizacijah združenega dela na področju svoje družbenopolitične skupnosti in o svojih ugotovitvah obvešča skupščino organizacije združenega dela in odbor udeležencev.

Za vse organizacije združenega dela, pri katerih ugotovi preseganje sredstev za osebne dohodke iz neopravičenih razlogov, izvršni svet skupščine občine sprejme sklep o povračilu oziroma poračunu preveč razporejenih sredstev in ga v obliki predloga pošlje organizaciji združenega dela kršiteljici dogovora.

Organizacija združenega dela, ki sklep o poračunu v določenem roku na pristojnem samoupravnem organu sprejme, sočasno določi program poračunavanja po mesecih oziroma višino akontacij osebnih dohodkov po mesecih do dokončne uskladitve z določili dogovora in ga posreduje izvršnemu svetu skupščine občine in Službi družbenega knjigovodstva, ki naj spremljata njegovo izvajanje.

Kolikor organizacija združenega dela, oziroma njen pristojni samoupravni organ takega sklepa ne sprejme v določenem roku, bo izvršni svet skupščine občine v skladu s 3. členom zakona o sprejemanju začasnih ukrepov družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine (Uradni list SRS, št. 32/80) dal skupščini občine pobudo za začasni ukrep družbenega varstva zoper to organizacijo združenega dela.

Ko skupščina izreče začasni ukrep družbenega varstva, naj le-ta poleg elementov iz 9. člena citiranega zakona vsebuje tudi način in dinamiko poračunavanja preseženih sredstev za osebne dohodke oziroma preveč izplačanih sredstev iz sklada skupne pora-

be. Izvršni svet skupščine občine in Služba družbenega knjigovodstva spremljata izvajanje izrečenega ukrepa.

30. člen

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije bo organiziral in usmerjal dejavnost osnovnih organizacij in organov zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti za uresničevanje obveznosti iz 25. člena tega dogovora.

Poleg tega bo zagotavljal, da bodo osnovne organizacije in organi zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti:

— spodbujali s politično aktivnostjo delavce k smotrnemu upravljanju z družbenimi sredstvi, k uveljavljanju položaja, vloge in odgovornosti delavcev v sistemu socialističnega samoupravljanja, k doslednemu, odgovornemu in zavestnemu uresničevanju vseh usmeritev družbenogospodarske politike v 1983. letu ter usmeritev tega dogovora;

— dajali pobude za dopolnjevanje sistema delitve po delu in delovnih rezultatih v organizacijah združenega dela v skladu z družbenim dogovorom o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo ter s stališči in sklepi II. konference Zveze sindikatov Slovenije;

— organizirali in spodbujali aktivnost delavcev pri obravnavi zaključnih računov za 1982. leto ter pri pripravi planov za 1983. leto in si prizadevali, da se na podlagi celovite ocene položaja temeljnih organizacij v družbeni reprodukciji ter gospodarjenja in upravljanja z družbenimi sredstvi v temeljnih organizacijah zagotovi razporejanje dohodka v 1982. letu v skladu z družbenimi usmeritvami, naj sredstva za akumulacijo hitreje naraščajo kot sredstva za osebne dohodke in skupno porabo. Pri tem bodo zlasti občinski sveti zveze sindikatov aktivno sodelovali z izvršnimi sveti občinskih skupščin. Vztrajali bodo, da morajo delavci predvideti, kako preprečiti slabost pri gospodarjenju ter na tej podlagi v planih za 1983. leto zagotoviti dosledno uveljavljanje politike gospodarske stabilizacije ter vseh načel za razporejanje dohodka v skladu s tem dogovorom; v ta namen bodo spodbujali in usmerjali tudi delovne samoupravne delavske kontrole za dosledno izvajanje dogovora;

— terjali, da se ob periodičnih obračunih in zaključnem računu razčleni pridobivanje in ustvarjanje dohodka ter da se razporejanje dohodka

ob upoštevanju kazalnikov uspešnosti ter prispevka delavcev k ustvarjenemu dohodku sproti prilagaja resolucijskim usmeritvam in temu dogovoru;

— vztrajali, da se pred vsakim odločanjem o začasnem razporejanju dohodka ugotovi, ali je predlagano razporejanje družbeno in gospodarsko smotno;

— namenjali posebno pozornost skladnosti uporabe sredstev skupne porabe v temeljnih organizacijah z usmeritvami iz tega dogovora ter z že sprejetimi stališči in usmeritvami zveze sindikatov;

— sproti obravnavali vsa opozorila o neustreznem razporejanju dohodka v posamezni temeljni organizaciji ter vztrajali, da si morajo samoupravni organi v temeljnih organizacijah prizadevati za uskladitev razmerij pri razporejanju dohodka z resolucijskimi usmeritvami za 1983. leto ter s tem dogovorom ter družbenemu pravobranilcu samoupravljanja ali občinski skupščini dali pobudo za ukrepe družbenega varstva, kadar bi bilo potrebno.

31. člen

Gospodarska zbornica Slovenije si bo skupaj s splošnimi združenji in medobčinskimi gospodarskimi zbornicami v skladu s tem dogovorom in republiško resolucijo prizadevala za uresničevanje tistih resolucijskih določb o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije v 1983. letu, ki se nanašajo na razporejanje dohodka, tako da bo v skladu s svojo programsko usmeritvijo:

— dajala pobude organizacijam združenega dela, da bodo pri planiranju upoštevali realne zahteve in možnosti za povečanje materialne osnove dela in razporeditve dohodka;

— opozarjala, da je treba temeljito proučiti vlogo vsake organizacije v procesu družbene reprodukcije ter s tem povezane možnosti in pogoje za doseganje rezultatov gospodarjenja kot osnovo za razporejanje dohodka;

— si prizadevala, da bodo poročila ob periodičnih obračunih in zaključnem računu tako pripravljena, da bodo delavci lahko realno primerjali načrtovane in dosežene rezultate kot ene izmed osnov za razporejanje dohodka v 1983. letu;

— namenjala posebno pozornost seznanjanju vodilnih delavcev s takšnimi dohodkovnimi odnosi, ki neposredno omogočajo bolj gospodarno in donosno poslovanje.

Gospodarska zbornica Slovenije bo v dogovoru s splošnimi združenji in medobčinskimi gospodarskimi zbornicami te naloge konkretizirala v delovnem programu za 1983. leto.

32. člen

Služba družbenega knjigovodstva bo zbiralala, obdelovala in pošiljala udeležencem dogovora podatke in kazalnike iz periodičnih obračunov in zaključnih računov na način in v rokih po dogovorjeni metodologiji, ki je sestavni del dogovora. Hkrati bo mesečno spremljala izplačevanje akontacij osebnih dohodkov za vse organizacije združenega dela in delovne skupnosti ter seznanjala udeležence dogovora tudi z vsemi izplačanimi akontacijami osebnih dohodkov, ki presegajo dogovorjeno višino, in o njihovem poračunavanju.

33. člen

Za spremljanje uresničevanja tega dogovora oblikujejo udeleženci odbor udeležencev. V odbor udeležencev delegirajo:

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije — 3 člane

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije 3 člane

Skupščina Gospodarske zbornice Slovenije 3 člane

Služba družbenega knjigovodstva Slovenije 2 člana

Udeleženci dogovora se sporazumejo, da izmed svojih delegatov v odboru predsednika odbora udeležencev imenuje Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, namestnika predsednika odbora udeležencev pa Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

Kadar odbor udeležencev obravnava vprašanja ki se nanašajo na vse udeležence, sodelujejo v odboru udeležencev enakopravno kot njegovi člani tudi po en delegat izvršnih svetov skupščin občin oziroma mesta.

VII. Prehodne in končne določbe

34. člen

Ta dogovor se lahko spremeni oziroma dopolni po enakem postopku, kot velja za sklenitev. Pobudo za spremembo oziroma dopolnitev dogovora lahko da vsak udeleženec dogovora.

Dogovor je sklenjen, ko ga sprejmejo organi udeležencev dogovora v republiki in najmanj dve tretjini izvršnih svetov skupščin občin iz Slovenije.

35. člen

Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, ki bodo sprejeli samoupravni sporazum dejavnosti o skupnih osnovah in merilih za razporejanje dohodka in čistega dohodka ter o oblikovanju in delitvi sredstev za osebne dohodke ter sredstva za skupno porabo, bodo razporejali sredstva za osebne dohodke in skupno porabo v skladu s temi sporazumi in resolucijo za leto 1983.

36. člen

Ta dogovor začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu SRS, uporablja pa se od 1. januarja 1983.

St. 428-02/82-1

Ljubljana, dne 27. januarja 1983.

Stališča o pravni pomoči

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je (na podlagi zakona o pravni pomoči) oktobra 1981 sprejelo stališča o pravni pomoči ter načinu organiziranja pravnih služb pri občinskih svetih zveze sindikatov. Stališča so podlaga za to, da bodo občinski sveti takoj začeli z organiziranjem kakovostne pravne pomoči delavcem in občanom. Kljub stališčem pa je svet za razvoj samoupravljanja pri republiškem svetu ZSS, ko je septembra lani obravnaval informacijo Skupščine SR Slovenije o uresničevanju zakona o pravni pomoči, ugotovil, da skoraj nikjer niso dosledno izvedli preobrazbe pravne pomoči v okviru sindikatov in da se pravna varnost delavcev in občanov v razširjenem sistemu samoupravnega sodstva celo zmanjšuje, namesto da bi se krepila. Zato je svet dal pobudo za dopolnitev stališč, ki jo je predsedstvo RS ZSS sprejelo septembra 1982. Dopolnitev je vključena v besedilo kot sedmi odstavek 2. točke stališč.

V razpravah o izvajanju zakona o pravni pomoči so se namreč izoblikovala mnenja in pobude za skupno orga-

niziranje služb pravne pomoči, ki bi zadovoljevale potrebe vseh soustanoviteljev teh služb in ki bi bile praviloma organizirane na ravni občine. Takšna smotrna rešitev bi omogočila specializacijo in delitev dela v teh službah. Za hitrejše uresničevanje družbenih ciljev in smotrov zakona o pravni pomoči pa je potrebna tudi večja zavzetost in aktivnost vseh dejavnikov, ki jih zakon zavezuje za to. To aktivnost morajo občinski sveti zveze sindikatov spodbujati in jo zahtevati tudi od organizacij združenega dela, občin, samoupravnih interesnih skupnosti in drugih. Če drugi dejavniki na tem področju niso aktivni, se sindikat v občini ne more odreči dolžnosti za organiziranje lastnih služb za nudenje pravne pomoči delavcem in mora čimprej začeti z uresničevanjem teh stališč.

Kar aktivnosti sindikatov za organiziranje služb pravne pomoči in s tem tudi za uresničevanje zakona o pravni pomoči v občinah še trajajo, so stališča predsedstva republiškega sveta ZSS še vedno aktualna, zato jih objavljamo v celoti.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je 21. oktobra 1981 na podlagi predhodne razprave v občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije sprejelo

stališča

do pravne pomoči ter načina organiziranja pravnih služb pri občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije

Pravne službe pri občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije dajejo brezplačno pravno pomoč pri varstvu pravic in vseh pravic iz dela:

- članom Zveze sindikatov,
- kolektivnim članom Zveze sindikatov (Zveza društev upokojencev) v zvezi z uveljavljanjem pravic iz dela do dokončnosti odločbe o upokojitvi,
- začasno nezaposlenim delavcem, ki so člani sindikata in članom, ki služijo vojaški rok,
- štipendistom v zvezi z uveljavljanjem pravic iz štipendijske pogodbe.

1.

Zaradi zakonskih nalog, ki jih ima osnovna organizacija Zveze sindikatov pri varstvu pravic delavcev, je nujno, da sleherna osnovna organizacija v svojih pravilih opredeli lastne dejavnosti v disciplinskih postopkih, zlasti zastopanje delavcev v postopkih pred disciplinsko komisijo, predlaganje mnenj, sodelovanje v postopkih za varstvo pravic delavca pred pristojnimi organi ter predvidi okoliščine, ko osnovna organizacija Zveze sindikatov začne postopek za varstvo pravic, ko gre za kršitve samoupravnih pravic

delavcev nasploh.

Osnovne organizacije Zveze sindikatov morajo vztrajati, da izkoristimo vse možnosti za urejanje spornih razmerij med delavci v temeljni organizaciji združenega dela, hkrati pa dajejo pobudo za ureditev pravne službe v organizacijah združenega dela in delovnih skupnosti skladno z zakonom o pravni pomoči.

Stališča, ki jih izvršni odbor osnovne organizacije Zveze sindikatov zavzema do vsake sporne zadeve, morajo temeljiti na varovanju samoupravnih pravic delavcev in pravilnosti postop-

ka. Pri sprejemanju stališč osnovne organizacije Zveze sindikatov upoštevajo mnenja pravnih služb, organiziranih pri občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije. Pravne službe dajejo mnenja o zakonitosti poteka postopka ter o uporabi in dograjevanju samoupravnih splošnih aktov in opozarjajo na bistvene okoliščine, ki so prisotne v spornih zadevah.

2.

Občinski sveti Zveze sindikatov Slovenije organizirajo na podlagi ugotovljenih potreb najustreznejšo obliko pravne pomoči delavcem.

Pravna služba pri občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije deluje kot strokovna pomoč delavcem pri uveljavljanju samoupravnih pravic in odgovornosti ter zastopa delavce v postopkih uresničevanja samoupravnih pravic. Hkrati deluje kot svetovalno telo za izvršne odbore osnovnih organizacij Zveze sindikatov Slovenije v zvezi z dajanjem mnenj o zakonitosti postopkov, tolmačenja samoupravnih splošnih aktov, opozoril glede bistvenih okoliščin, ki so vplivale na nastanek spornih razmerij in dograjevanja samoupravnih splošnih aktov s področja delovnih razmerij.

Praviloma ima vsak občinski svet Zveze sindikatov Slovenije urejeno pravno pomoč. V občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije, kjer ugotovijo, da zaradi manjših potreb po pravni službi ni racionalno ustanoviti lastne službe, oblikujejo skupno pravno službo za več občin oziroma regijo.

Skupna pravna služba deluje skladno z dogovorom pri pooblaščenem občinskem svetu Zveze sindikatov Slovenije, lahko pa tudi pri medobčinskem svetu Zveze sindikatov Slovenije.

Zaradi dodatnih obveznosti v zvezi s svetovalno nalogo izvršnih odborov osnovnih organizacij Zveze sindikatov se z delavci, ki skrbijo za pravno pomoč, ne sklepa pogodb o delu, temveč se z njimi sklene redno delovno razmerje. Ko obremenitev delavca ne bi bila popolna, se sklene delovno razmerje s krajšnim delovnim časom.

Delavci, ki v občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije dajejo pravno pomoč, so praviloma diplomirani pravniki ali delavci, ki strokovno obvladajo delovno pravo.

V občinah oz. na območju več občin, kjer se na podlagi ugotovljenih potreb in možnosti oblikujejo skupne službe pravne pomoči, se občinski sveti ZSS

vklučijo kot soustanovitelji teh služb za naloge sindikatov. Z ustanoviteljskim aktom opredelijo področja dela in naloge pravne pomoči za potrebe članov, organizacij in organov sindikatov, sooblikujejo materialno finančna, kadrovska in druga merila za delovanje služb in sodelujejo pri zagotavljanju vsega potrebnega za delo pravnih služb. Kjer ni pobud oz. potreb po skupnih službah pravne pomoči, ustanovijo občinski sveti ZSS svoje službe v skladu s temi stališči.

Delavci, ki opravljajo naloge v zvezi z nudenjem pravne pomoči, morajo najmanj dvakrat letno podati poročilo predsedstvu občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije, opozoriti na probleme, ki v pretežni meri izstopajo ter podati ugotovitve o usklajenosti samoupravnih splošnih aktov s sistemskimi predpisi, družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi.

3.

Za ljubljanske občine se organizira pravna služba pri mestnem svetu Zveze sindikatov Ljubljana ali pri enem od občinskih svetov zveze sindikatov, upošteva prostorske možnosti.

Potrebno je doseči čimbolj usklajeno delovanje pravnih služb, zlasti pa medsebojno obveščanje o pobudah,

predlogih in problemih v zvezi z delom pravnih služb. Zaradi tega je treba uvesti koordinacijo med pravnimi službami, za katero bo skrbela skladno s skupnim dogovorom pravna služba pri določenem občinskem svetu Zveze sindikatov Slovenije.

4.

Republiški odbor sindikata delavcev družbenih in državnih organov Slovenije bo na podlagi sklepov predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije pripravil izhodišča za vključitev dejavnosti pravnih služb v dejavnost sindikata delavcev delovnih skupnosti družbenih in državnih organov, ki delujejo na področju pravosodja. Republiški odbor sindikata bo pripravil tudi izhodišča za sindikalno organiziranost delavcev, ki dajejo pravno pomoč v delovnih skupnostih odvetnikov oziroma pri odvetnikih.

5.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije mora enkrat na leto obravnavati delo pravnih služb. Če pravne službe opozorijo na posebne probleme v zvezi z zagotavljanjem pravne pomoči, sprejme predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije posebna stališča.

Sindikata in družbeni pravobranilec samoupravljanja imata pri varovanju družbene lastnine in samoupravnih pravic delavcev vrsto skupnih interesov in nalog, zato je nujno njuno obojestransko sodelovanje. Da bi posebej določili področja sodelovanja, je bil 14. decembra 1982 skupen pogovor družbenega pravobranilca samoupravljanja SR Slovenije in predstavnikov republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Tedaj so še posebej opozorili na najbolj pereče skupne naloge. Dogovorjeno je bilo, da morata republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in družbeni pravobranilec samoupravljanja skupno spodbujati samoupravno delavsko kontrolo, uveljavljanje zakona o sanaciji OZD, ki poslujejo z izgubo, in prehodnih usmeritev OZD, ki poslujejo z motnjami, spodbujati razvoj in uveljavljanje sistemskih zakonov, ki uvajajo razvoj hišne samouprave, samopravnega organiziranja energetskih organizacij, vodnega gospodarstva in samopravnega organiziranja cestnega gospodarstva. Sindikat se mora dejavno vključiti v razreševanje kadrovskeorganizacijskih vprašanj družbenega pravobranilca samoupravljanja SR Slovenije, da bo zagotovljeno strokovnejše delo in racionalno delovanje družbenih pravobranilcev samoupravljanja v občinah.

Republiški svet ZSS in družbeni pravobranilec samoupravljanja SR Slovenije sta se odločila skupno uveljaviti zakon o pravni pomoči. Sindikat mora z družbenim pravobranilcem

samoupravljanja v večji meri skrbeti za pravno varstvo posamičnih pravic delavcev, s čimer bo doseženo preventivno varstvo, kar hkrati pomeni razbremenitev sodišč združenega dela. V to je potrebno vključiti varstvo delavcev, ki opravljajo investicijska dela v tujini. Da bi izpolnili to nalogo, je treba pri RS ZSS poskrbeti za strokovnost na področju delovnega prava in na področjih, za katera je sindikat družbeno zadolžen v pravni varnosti in pomoči delavcem. V okviru sodelovanja sindikata z družbenim pravobranilcem samoupravljanja je potrebno postaviti v ospredje skupne naloge pri pripravah in obravnavah zaključnih računov in usposobitvi sindikalnih aktivistov. Slednje je potrebno racionalizirati s skupnimi oblikami usposabljanja družbenih pravobranilcev samoupravljanja in sindikalnih aktivistov.

Skupno delovanje sindikata in družbenega pravobranilca samoupravljanja je nujno tudi pri sporazumevanju v panogi, pri povezovanju, še posebej pri združevanju dela in sredstev, pri ugotavljanju in razporejanju skupnega prihodka in delitve sredstev za osebne dohodke. Prav tako pomembno področje skupnega sodelovanja je uveljavljanje zakona o planiranju.

Kot je bilo zapisano že v uvodu, smo omenili le nekaj najbolj aktualnih področij sodelovanja. V nadaljevanju objavljamo programsko usmeritev družbenih pravobranilcev samoupravljanja SR Slovenije v letu 1983.

Programska usmeritev družbenih pravobranilcev samoupravljanja SR Slovenije v letu 1983

Družbeni pravobranilci samoupravljanja v SR Sloveniji sprejemamo na skupnem posvetu vsako leto skupno določene naloge z usmeritvami. Družbeni pravobranilec samoupravljanja glede na svojo pristojnost sprejema tudi druge naloge v okviru družbe skupnosti na področju, na katerem deluje.

Programska usmeritev je podlaga za enotno delovanje družbenih pravobranilcev samoupravljanja pri utrjevanju sistema samoupravljanja (varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine) z opredeljeno vsebino ter določeno prednostjo po področjih. Prav tako je izhodišče usklajevanja dela družbenih pravobranilcev samoupravljanja glede na nujne naloge, sprejete v skupščini družbenopolitičnih skupnosti in dogovorjene v družbenopolitičnih organizacijah (zlasti SZDL in sindikat).

Uveljavljanje programske usmeritve bo usmerjeno na dosledno izpolnjevanje nalog, na varovanje in izpolnjevanje sporazumno sprejetih obveznosti, saj so vsi družbeni in gospodarski subjekti zavezani in odgovorni za uveljavljanje politike in ukrepov gospodarske stabilizacije. Družbeni pravobranilci samoupravljanja smo se že doslej v svojih okoljih vključevali v iz-

polnjevanje določenih nalog. Zato se bomo tudi v letu 1983 usmerili na tista vsebinska področja gospodarske stabilizacije, na katerih bomo ugotavljali neizpolnjevanje nalog in obveznosti oziroma ugotovili nasprotna ravnanja od stabilizacijske politike ter nezakonita dejanja.

V letu 1983 bomo nadaljevali izpolnjevanje nalog, ki so bile zastavljene v letu 1982 in niso bile v celoti dokončane, oziroma gre za trajnejše naloge.

Prav tako bomo poleg programske usmeritve opravljali svoje delo še zlasti na pobudo delavcev, skupin le-teh, samoupravnih in poslovodnih organov, organov samoupravne delavske kontrole, organov družbeno-političnih skupnosti in organizacij.

Razmere v veliki meri silijo družbene pravobranilce samoupravljanja v urejanje zadev uveljavljanja družbenoekonomskega položaja delavcev v organizacijah združenega dela, zlasti medsebojna razmerja delavcev in stanovanjska razmerja. Obravnave zadev zato ni mogoče opustiti, zmanjševal pa se bo obseg tega dela v sodelovanju z večjim vključevanjem in učinkovitostjo dela zlasti služb pravne pomoči, samoupravne delavske kontrole, samoupravnih organov in osnovnih organizacij Zveze sindikatov.

Družbenoekonomski odnosi delavcev v organizacijah združenega dela in uredničenje planskih aktov

Družbeni pravobranilci samoupravljanja bomo svoje delovanje snovali po »izhodiščih dolgoročne ekonomske stabilizacije in njenih posameznih delov«
ter ukrepov za njeno uredničenje.

Temelj usmeritev družbenih pravobranilcev samoupravljanja so tudi:

— dogovor o spremembah in dopolnitvah dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije 1981—1985;

— spremembe in dopolnitve družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 ter globalna ocena njegovega uredničenja v letu 1982 z oceno možnosti razvoja v letu 1983;

— resolucija o politiki izpolnjevanja družbenega plana SR Slovenije v letu 1983;

— dogovor o uveljavljanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1983;

— dogovori o temeljih družbenega plana občin in plani občin za izpolnjevanje planskih nalog v letu 1983.

Ključne naloge vseh subjektov v naši družbi v letu 1983 so:

— večji izvoz blaga in storitev na konvertibilna območja;

— uskladitev porabe z dejansko razpoložljivimi sredstvi in blagovnimi skladi;

— krepitev akumulacijske sposobnosti združenega dela; — boljši odnos do dela; — večje varčevanje pri proizvodnji in porabi; — učinkovitejše gospodarjenje; — boljše izkoriščanje delovnega časa in proizvodnih zmogljivosti ter — zaostritev odgovornosti za gospodarjenje z družbenimi sredstvi.

Družbeni pravobranilci samoupravljanja bomo opravljali svojo dolžnost z ukrepi in tudi s preventivnim delovanjem pri uveljavljanju politike stabilizacije in ukrepov tekoče gospodarske politike, tako da bomo z opozorili in pobudami delavcem in samoupravnim organom usmerjali na samoupravno razreševanje ključnih vprašanj ter s tem prispevali svoj delež k razvoju samoupravljanja. Vse dosedanje izkušnje pri takem preventivnem delovanju so pokazale, da je mogoče na ta način razreševati tudi vprašanja medsebojnih ekonomskih odnosov, obvladovati vse oblike porabe itd. ter izključiti potrebo po prevečkrat prisotnem državnem ukrepanju, ko bi lahko samoupravno urejali odnose na področju stabilizacijske politike. Razvijali bomo svoje metode za preventivno delovanje in odpravljanje vzrokov, ki imajo za posledico kršenje samoupravnih pravic delovnih ljudi ter slabo ravnanje in gospodarjenje z družbeno lastnino.

Tudi poslej je treba usmeriti prizadevanja na spreminjanje stanja in uveljavljanje z ustavo in zakoni opredeljenih družbenoekonomskih odnosov ter krepitev družbenega položaja in vloge delavca v organizacijah združenega dela. Posebej pa smo pozorni na določene naloge, ki jih bomo izpolnjevali na vseh ravneh svoje organiziranosti in ki so podrobnejša obdelava posameznih nalog v letu 1983.

I.

Planski akti

1. Družbeni pravobranilci samoupravljanja bomo spremljali usklajevanje planov neposredno sami v delovnih organizacijah s temeljnimi organizacijami¹ in posredno prek izvršnih svetov, zborov skupščin, medobčinskih gospodarskih zbornic ter družbenopolitičnih organizacij.

Planske akte je treba dopolnjevati in spreminjati organizirano in skladno sistemu družbenega planiranja.

Pri tem velja usmeritev: korenito dopolniti v skladu z dejanskimi možnostmi in cilji ter dosledno uresničevati samoupravne sporazume, dogovore o temeljnih plana ter zagotoviti, da bodo pri spreminjanju planov za obdobje 1981 do 1985 in

¹ Zavod SR Slovenije za statistiko, stanje 1. 1. 1982: DO s TOZD je 567, enovitih DO je 1880, 53 SOZD; skupno število OZD pa 5403.

pri zasnovi dokumentov za izpolnjevanje plana za leto 1983 vgrajene vse prvine gospodarske stabilizacije.²

Družbeni pravobranilci samoupravljanja bomo spremljanje usklajevanja planskih aktov v delovnih organizacijah in uresničevanja zakona o sistemu družbenega planiranja in družbenem planu SR Slovenije ter zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu usmerili zlasti na naslednja vprašanja:

— postopek sprejemanja in sprejem plana in drugih planskih aktov (določitev letnih ukrepov za njegovo izpolnjevanje v tekočem letu);

Svoje delovanje na tem področju bomo usklajevali s koordinacijskimi odbori SZDL za družbeno planiranje in komiteji za družbeno planiranje pri občinskih skupščinah.

2. Ko bomo ugotovili, da posamezne organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti niso uskladile svojih planskih aktov, bomo zahtevali od pristojnih organov organizacij združenega dela oziroma samoupravne interesne skupnosti utemeljitve, zakaj take uskladitve niso opravili.

Na podlagi teh utemeljitev bomo dajali predloge in pobude za odpravljanje morebitnih nezakonitih ravnanj in ugotavljanje osebne in kolektivne odgovornosti nosilcev planiranja.

Če stabilizacijski programi (letni plan oziroma drugi programi glede na različna poimenovanja) v organizacijah oziroma skupnostih ne bodo pripravljene ali bodo po mnenju organov družbeno-političnih skupnosti slabo pripravljene in bo zato prišlo do motenj, bomo predlagali ugotavljanje odgovornosti poslovnih organov in uveljavljanje ukrepov družbenega varstva (slednje velja tudi za razporejanje in delitev dohodka in osebnih dohodkov).

II.

Dogovor o razporejanju dohodka v letu 1983

Družbeni pravobranilci samoupravljanja bomo nadaljevali svojo dejavnost iz leta 1982 tudi pri uveljavljanju dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1983.

1. V okviru družbene akcije bomo občinski družbeni pravobranilci samoupravljanja predlagali občinskim skupščinam, naj uvedejočasne ukrepe za varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine, kadar v organizacijah združenega dela ne bodo uveljavljena razmerja, predvidena z resolucijo o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1983. Prav tako bomo na podlagi opozoril na neustrezno razporejanje dohodka in čistega dohodka v organizaciji združenega dela s pobudo vztrajali pri ukrepanju za uveljavitev sprejetih razmerij po resoluciji in dogovoru za leto 1982 in 1983.

² Sklepi 3. seje CK ZKS, september 1982

2. Posebno pozornost bomo v vseh občinah namenjali usklajenim gibanjem osebnih dohodkov in sredstev skupne porabe v delovnih skupnostih skupnih služb. Spremljali bomo uskladitev rasti sredstev za osebne dohodke v delovnih skupnostih z dogovorom v letih 1982 in 1983 ter ukrepali, če bodo odstopanja in kršitve nastale zaradi neurejenih odnosov med delavci delovne skupnosti skupnih služb in delavci TOZD v samoupravnem sporazumu o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih. Na podlagi pobud, ki so jih dali v letu 1982 ter ugotovljenih odstopanj delovnih skupnosti bomo predlagali razrešitev odgovornih delavcev oziroma začasne ukrepe družbenega varstva.

Na temelju opozoril in spremljanja podatkov SDK o sredstvih delovnih skupnosti skupnih služb, ki jih razporejajo za skupno porabo delavcev, bomo nastopali s pobudami in ukrepi, če v teh skupnostih ne bodo uveljavljena razmerja, predvidena z resolucijo in dogovorom za leto 1983. Vseh drugih primerih bomo opravljali svojo dolžnost na pobudo drugih podpisnikov dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka.

III.

Skupna in splošna poraba

Tudi v letu 1983 bodo družbena prizadevanja usmerjena na zmanjševanje sredstev skupne in splošne porabe. Z intervencijskimi ukrepi na področju skupne in splošne porabe in zakona o načinu razpolaganja s presežki proračunskih prihodkov družbenopolitičnih skupnosti in presežki SIS smo zmanjšali obveznosti predvsem za skupno porabo. Zato bomo družbeni pravobranilci samoupravljanja nadaljevali svoje delovanje na tem področju.

Družbeni pravobranilci samoupravljanja v občinah bodo spremljali uskladitev stopenj z načrtovanim prilivom sredstev v samoupravnih interesnih skupnostih družbenih dejavnosti (na podlagi poročil SDK bomo tudi preverjali pritoke in višino sredstev ter vračanje) in materialne proizvodnje (preverjati višino združenih sredstev, namembnost teh sredstev, zmanjševanje obveznosti OZD in dohodka).

S spremljanjem bomo dali pobude za izpolnjevanje ukrepov za zmanjšanje sredstev skupne porabe pri posameznih organizacijah združenega dela ter poročali družbenemu pravobranilcu samoupravljanja SR Slovenije, da bo lahko s sprotnim obveščanjem opozarjal izvršni svet in skupščino SR Slovenije ter jima dajal svoje mnenje.

IV.

Stanovanjska razmerja, samoupravna organiziranost in gospodarjenje

Družbeni pravobranilci samoupravljanja bomo na tem področju, upoštevaje že

sprejeta stališča, v letu 1983 spremljali uveljavljanje stanovanjske zakonodaje in družbenih usmeritev ter ob kršitvah samoupravnih pravic delavcev in drugih občanov presojali tudi skladnost samoupravnih splošnih aktov z veljavnimi predpisi.

Pri tem se bomo, upoštevaje analizo SSA 60 OZD s TOZD, ki jo pripravlja družbeni pravobranilec samoupravljanja Maribor, dogovorili za skupna stališča do bistvenih rešitev na tem področju (načina skupne skrbi za stanovanja v DO, osnov za razdeljevanje stanovanj v TOZD, sofinanciranje z drugo OZD, kadrovska stanovanja, stanovanjska posojila in merila razdeljevanja) ter enotno ukrepanje.

Po svojih pristojnostih bomo po potrebi in presoji posegali tudi v samoupravno organiziranost stanovanjskega gospodarstva (hišno samoupravo, samoupravno organiziranost SSS) in gospodarjenje s stanovanjskim skladom.

V.

Družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje

1. Družbeni pravobranilci samoupravljanja bomo na pobudo organov družbenopolitičnih skupnosti ali udeležencev spremljali uresničevanje družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov. Preventivno bomo zagotavljali demokratične in zakonite postopke pri sprejemanju ter spremljali uveljavljanje pravic in izpolnjevanje obveznosti iz dogovorov in sporazumov.

2. Zaradi pomena bomo spremljali samoupravne sporazume o združevanju dela in sredstev; odnose pri urejanju pridobivanja dohodka TOZD z udeležbo v skupnem prihodku. Pri tem bomo pozorno ocenjevali in dajali pobude udeležencem in pristojnim družbenim subjektom (gospodarski zbornici, splošnim združenjem), da bi z združevanjem dela in sredstev zagotavljali možnosti za nenehno večanje dohodka, usklajevanje dela in proizvodnje, medsebojno delitev dela, stanovitejšo preskrbljenost s surovinami, energijo in drugimi materialnimi možnostmi za delo, večanje produktivnosti lastnega in celotnega družbenega dela, skupno planiranje in bolj organizirano nastopanje na tujih trgih.

S preventivno dejavnostjo si bomo prizadevali za dohodkovna razmerja povsod tam, kjer za to obstajajo ekonomski razlogi in so možnosti za uveljavljanje udeležbe v skupnem prihodku, skupnem dohodku in svobodni menjavi dela, ker je to pot do obvladovanja tržne stihije in zlasti odpravljanja neustreznih odnosov med organizacijami združenega dela proizvodnje in trgovine.

3. Po svojih pristojnostih bomo ukrepali, če bomo ugotovili, da so kršeni oziroma v nasprotju z zakonom urejeni samoupravni družbenoekonomski odnosi med samoupravno organiziranimi subjekti v delovni oziroma sestavljeni organizaciji združenega dela.

V zadnjem obdobju ugotavljamo neustrezne statusne spremembe organiziranosti TOZD in delovnih organizacij. Te ne nastajajo povsod skladno s 320. do 326. členom ZZD, temveč jih predlagatelji utemeljujejo z razlogi: »zaradi gospodarske realnosti«, ker je »razbito podjetje«, »krize produkcije«, »podjetniškega zapiranja in vedenja TOZD«, »lokalnih interesov«, »da postane TOZD enovita delovna organizacija« itd.

Zato bomo družbeni pravobranilci samoupravljanja (sicer upoštevaje, da so spremembe lahko tudi nujne) spremljali statusne spremembe glede organiziranosti TOZD in delovnih organizacij, se vključevali v razprave ter sproti obveščali organe družbenopolitičnih organizacij, organe občinskih skupščin (predvsem komisije za spremljanje uveljavljanja zakona o združenem delu) o odpravljanju TOZD in težnjah po tem ter o omejevanju funkcij delovne organizacije in razdruževalnih težnjah organizacij združenega dela.

VI.

Uveljavljanje politike cen

Spremljati moramo uresničevanje politike cen in zlasti postopkov, ki jih določa zakon o temeljnih sistema cen. Za vse sporazume, na katere bomo opozorjeni in s katerimi povečujejo cene, bomo ugotavljali, ali so bili pri skupnosti za cene opravljeni predpisani postopki in ali so skupnosti za cene dale mnenje oziroma soglasje. Za cene, za katere so pristojne občinske skupnosti za cene, naj bi ugotavljali, ali so bila dana mnenja o dvigu cen proizvodov in storitev po določenem postopku. Družbeni pravobranilci samoupravljanja se bomo za ukrepanje na tej osnovi posebej dogovorili.

Ugotavljamo, da še vedno uveljavljajo sporazume, ki pod različnimi naslovi (združevanje sredstev za razširitev materialne osnove dela, o dolgoročnem poslovnem sodelovanju) prikrito in mimo skupnosti za cene povečujejo cene. Ker so ti sporazumi nezakoniti, bomo začeli postopke za njihovo odpravljanje.

VII.

Odpravljanje motenj in izgub v organizacijah

Motnje in izgube, ki so posledica objektivnih in subjektivnih vzrokov, v končni posledici pomenijo problem varstva družbene lastnine in zmanjšujejo socialno varnost delavcev. Zato je ta problematika tako pomembna, da moramo v svojih nalogah določiti smeri uveljavljanja postopkov pri:

- odpravljanju motenj pri gospodarjenju in poslovanju,
- odpravljanju vzrokov za izgubo ob periodičnem obračunu,

— urku s... čie po v zaključnem računu izkazani izgubi.

Občinski družbeni pravobranilci samoupravljanja bodo spremljali uveljavljanje zakonskih določil o sanacijskih programih in izplačevanju zajamčenih osebnih dohodkov:

— v vseh organizacijah združenega dela na svojem območju, za katere bodo dobili (ali jih že imajo) poročila o izgubi, bodo obvestili delavski svet in odbor samoupravne delavske kontrole o njihovi obveznosti glede višine akontacije osebnih dohodkov (po 17. členu zakona o zajamčenem osebnem dohodku in izplačevanju osebnih dohodkov v OZD, ki poslujejo z izgubo; Ur. list št. 7/82):

— ugotovili bodo, ali je skupščina družbenopolitične skupnosti (ali od nje pooblaščen organ) dovolila izplačati večjo akontacijo osebnih dohodkov (po 20. členu ZOD).

Občinski družbeni pravobranilci samoupravljanja bodo o tem sproti seznanjali republiški komite za delo in s kopijo obvestili tudi družbenega pravobranilca samoupravljanja SR Slovenije.

VIII.

Samoupravna delavska kontrola

Družbeni pravobranilci samoupravljanja bomo stalno sodelovali s samoupravno delavsko kontrolo v organizacijah in skupnostih in ji po potrebi pomagali. Odbore samoupravne delavske kontrole bomo obveščali o svojih ugotovitvah in jim predlagali, da obravnavajo pomembne zadeve s področja samoupravnih pravic in družbene lastnine. Pri tem bomo odborom tudi strokovno pomagali.

Na osnovi svojega preventivnega delovanja bomo sproti obveščali in si prizadevali, da bo samoupravna delavska kontrola vse bolj usmerjena na dosledno uveljavljanje pooblastil samoupravnih in poslovnih organov ter pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev v združenem delu.

IX.

Druge naloge

1. Stalno in sproti bomo poročali o uveljavljanju usmeritev ter o nepravilnostih, neupoštevanju dogovorov, kršenju samoupravnih pravic, neodgovornem ravnanju z družbeno lastnino in podobnem in sicer občinskim skupščinam, samoupravnim organom organizacij združenega dela, od njih pa bomo zahtevali, da o naših ugotovitvah, pobudah in predlaganih ukrepih obveščajo delavce. Delavce in druge delovne ljudi bomo obveščali o svojem delu tudi prek javnih občil.

Spremljali bomo uresničevanje »usmeritve aktivnosti Zveze sindikatov Slovenije pri obravnavi zaključnih računov za leto 1982« in sodelovali pri tem. Na pobudo

sindikato bomo vztrajali, da samoupravni organi (zlasti delavski sveti) z razpravo o gospodarjenju ocenijo odgovornost poslovnih organov in strokovnih služb ter ustrezno ukrepajo za boljše gospodarjenje z družbenimi sredstvi, ob ugotovljenih nepravilnosti pa tudi za odpravo le-teh (glej Bilten DPS SRS št. 12/79 in št. 32/1982).

2. Družbeni pravobranilec samoupravljanja Ljubljana bo z družbenim pravobranilcem samoupravljanja SR Slovenije pripravil problematiko industrijske lastnine in avtorskih pravic. Na podlagi tega gradiva bomo na skupni seji obravnavali vprašanja statusa nagrajevanja inovatorjev oziroma raziskovalnih delavcev in urejanje odnosov med OZD in posameznikom oz. ustanovo, ki posreduje inovacije ter oblikovali smernice za delo vseh družbenih pravobranilcev v SR Sloveniji.

3. Družbeni pravobranilci samoupravljanja smo na pobude samoupravnih in poslovnih organov ter delavcev, ki so ustanovili temeljne organizacije skupnega pomena, večkrat sodelovali pri reševanju posameznih vprašanj možnosti in načinov ustvarjanja dohodka v takih temeljnih organizacijah združenega dela. Zato je družbeni pravobranilec samoupravljanja SR Slovenije začel zbirati gradivo s tega področja in bo pripravil analizo TOZD skupnega pomena, ki bo izhodišče skupnih stališč vseh družbenih pravobranilcev samoupravljanja v SR Sloveniji. To je potrebno zato, ker menimo, da odnosi med delavci teh in proizvodnih TOZD, tako glede statusa kot ustvarjanja dohodka niso urejeni po zakonu.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja SR Slovenije bo z ugotovitvami analize seznanil ustrezne dejavnike ter po presoji predlagal tudi zakonsko razširitev dejavnosti teh TOZD, ki jo lahko opravljajo kot skupno dejavnost v tej organizacijski obliki.

4. Družbeni pravobranilci samoupravljanja v SR Sloveniji bomo sodelovali pri pripravi in izvedbi posvetovanja, ki ga bo v letu 1983 pripravil zvezni družbeni pravobranilec samoupravljanja SFRJ pod naslovom: **DRUŽBENO VARSTVO DRUŽBENE LASTNINE**. Namen tega posvetovanja je obravnavanje vidikov družbene zaščite družbene lastnine ter določitev in usmeritev dejavnosti družbenih pravobranilcev samoupravljanja pri varstvu družbene lastnine.

Skladno z dogovorjenimi nalogami zveznega družbenega pravobranilca samoupravljanja SFRJ se bomo družbeni pravobranilci samoupravljanja v SR Sloveniji vključevali v take naloge skupnega pomena in jih bomo opredelili z operativnim programom v letu 1983.

5. Posebej bomo pripravili program organizacijske in kadrovske krepitve v prid svojega učinkovitejšega delovanja. Temeljne usmeritve smo že oblikovali. Za izvedbo programskih usmeritev bomo izdelali operativni program z navedbo nosilcev in rokov.

Na podlagi odloka o ustanovitvi prvomajske listine Zveze sindikatov Jugoslavije, ki ga je sprejel svet Zveze sindikatov Jugoslavije 29. 3. 1979 (bilten Sindikati št. 2/1979), odbor republiškega sveta ZSS za sindikalna priznanja

POZIVA

organizacije in organe Zveze sindikatov Slovenije, da dajo pobude za podelitev prvomajske listine Zveze sindikatov Jugoslavije v letu 1983.

1. S prvomajsko listino Zveze sindikatov Jugoslavije bodo z območja SR Slovenije odlikovane v letu 1983 tri (posamične) osnovne organizacije Zveze sindikatov Slovenije in ena občinska organizacija Zveze sindikatov oziroma sindikata.

2. Prvomajska listina ZSJ je priznanje za uspehe pri uveljavljanju družbene vloge in pomembnejših nalog Zveze sindikatov. Upravičenost do tega odličja se skladno s sklepom sveta ZSJ utemeljuje:

- z rezultati razvoja samoupravnih socialističnih odnosov,
- s prispevkom k večji proizvodnji in produktivnosti dela,
- s prispevkom k uveljavljanju delitve po delu in rezultatih dela,
- s prispevkom k višji življenjski ravni delavcev,

— s prispevkom k višji izobrazbeni in kulturni ravni

— s prispevkom k organiziranju in podružbljanju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Podrobnejša merila so navedena v odloku sveta ZSJ, objavljenem v biltenu Sindikati št. 2/1979.

3. Pobudo za podelitev prvomajske listine ZSJ lahko dajo osnovne organizacije Zveze sindikatov v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in organi Zveze sindikatov v občinah, regijah in republikah, če jo utemeljijo s stvarnimi in podrobnimi navedbami o delovanju predlagane organizacije ter o njenih dosežkih.

4. Obširno utemeljeno pobudo prijavit v dveh izvodih odboru za sindikalna priznanja pri republiškem svetu ZSS, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, do 5. marca 1983.

Na podlagi 122. člena statuta Zveze sindikatov Slovenije

razglašča

odbor republiškega sveta ZSS za sindikalna priznanja rok in pogoje za predlaganje kandidatov za zlati znak Zveze sindikatov Slovenije v letu 1983.

Odbor republiškega sveta ZSS za sindikalna priznanja razpisuje za leto 1983 podelitev zlatih znakov Zveze sindikatov Slovenije organizacijam in članom Zveze sindikatov.

1.

Zlati znak Zveze sindikatov Slovenije bo podeljen organizaciji Zveze sindikatov za učinkovito in napredno politično delovanje pri uveljavljanju neposrednih interesov članstva, upoštevanje skupne, dolgoročne in celovite interese delavskega razreda. Pri tem bo upoštevano zlasti:

— zavzemanje za uresničevanje vloge Zveze sindikatov v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja;

— uresničevanje nalog, stališč in sklepov, sprejetih na kongresih in konferencah Zveze sindikatov;

— prizadevanje za razvoj socialističnih samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov na podlagi ustave in zakona o združenem delu in za poglobljanje odločilnega vpliva delavcev;

— uspešno vključevanje v gospodarsko stabilizacijo in doseganje dogovorjenih ciljev gospodarskega in družbenega razvoja.

2.

Zlati znak Zveze sindikatov Slovenije bo podeljen članu Zveze sindikatov, ki je z večletnim družbenopolitičnim delom v naprednem delavskem gibanju oziroma sindikatu uresničeval delavske interese in dosledno ter učinkovito pomagal uveljavljati in razvijati sindikat ter krepiti njegovo razredno naravnost.

3.

Predlog za podelitev zlatega znaka lahko dajo organizacije Zveze sindikatov ali njihovi pristojni organi.

4.

Predlagatelj pošlje predlog v dvojniku na posebnih tiskovinah najkasneje do 14. marca 1983 na naslov:

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, odbor za sindikalna priznanja, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

Tiskovine za predlaganje kandidatov so na voljo pri občinskih svetih in pri republiškem svetu ZSS.